

УДК 616, 831-005-036 22-036, 1

**ЕПІДЕМІОЛОГІЯ ТА ФАКТОРИ РИЗИКУ МОЗКОВИХ ІНСУЛЬТІВ
У ВЕЛИКОБЕРЕЗНЯНСЬКОМУ РАЙОНІ ЗАКАРПАТТЯ**

Турак Ю.А., Булеца Б.А., Турак К.Ю.

Великобerezнянська районна лікарня Закарпатської області; Ужгородський національний університет, кафедра нервових хвороб та психіатрії з курсом нейрохірургії та фтізіатрії, м. Ужгород

Ключові слова: Карпати, фактори ризику, епідеміологія, мозковий інсульт

Вступ. Цереброваскулярні захворювання (ЦВЗ) і, зокрема, мозковий інсульт (МІ) займають значне місце в клініці нервових хвороб [1, 2, 3]. Мозковий інсульт є всесвітньою проблемою, бо щорічно вражає велику кількість дорослого населення як в економічно розвинених, так і в країнах з перехідною економікою. В Об'єднаній Європі щорічно реєструється 1 750 000 інсультів, у США –

700 000, в Росії – понад 450 000, в Україні – близько 130 000.

Проблема МІ полягає в їх значній поширеності, високій частоті смертності та інвалідизації. В економічно розвинених країнах смертність від інсульту займає друге-третє місце у структурі загальної смертності. Мозковий інсульт – на першому місці серед усіх причин інвалідизації.

В Україні показники захворюваності на МІ, смертності та інвалідизації від нього невинно зростають.

У виникненні МІ факторам ризику приділяється значна увага, хоча роль окремих із них різна [4, 5, 6].

Мета дослідження – вивчення епідеміологічних особливостей та факторів ризику МІ у Великоберезнянському районі Закарпаття, що розташований у гірському масиві Східні Бескиди Українських Карпат.

Матеріали та методи. Епідеміологія МІ вивчалась за даними медичної документації хворих, які знаходились в стаціонарі за період проведення обстежень. Нами вивчались клінічні форми МІ, стать, вік, соціальний стан, супутні фактори ризику, особливості харчування, час, місце та обставини, за яких наступив інсульт.

Результати досліджень та їх обговорення. У хворих Великоберезнянського району нами вивчались показники, наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Характеристика та кількість хворих на МІ, пролікованих у неврологічному стаціонарі Великоберезнянської РЛ за період 2000-2004 років

Характеристика	Кількість
Розподіл хворих за клінічними формами МІ	
- крововилив у мозок	25
- ішемічний інсульт	71
Стать	
- жінки	37
- чоловіки	59
Вік	
- до 46 років	8
- 47-60 років	37
- 61-70 років	27
- старше 70 років	24
Соціальний стан	
- службовці	32
- селяни	25
- робітники	39
Етіологічні фактори ризику МІ	
- артеріальна гіпертензія	62
- церебральний атеросклероз	42
- захворювання серця	29
- шийний остеохондроз	28
- аневризма судин мозку	10
- екстракраніальна патологія	10
- васкуліти	5
- відсутні фактори ризику	7
Інші фактори ризику МІ	
- зловживання алкоголем	42
- зловживання чорною кавою	30
- зловживання курінням	29
- метеорологічні фактори	27
- ожиріння	21
- часті психоемоційні стреси	12
- цукровий діабет	11
- відсутні інші фактори	10
Особливості харчування	
- молочно-рослинна їжа	22
- м'ясна їжа	30
- гостра їжа	18
- змішана їжа	26

Спадковість	
- мати хворіла артеріальною гіпертензією	15
- батько хворів артеріальною гіпертензією	11
- батьки перенесли інсульт	9
- мати	4
- батько	5
Соматичні захворювання	
- захворювання серця	44
- захворювання органів дихання	12
- захворювання шлунково-кишкового тракту	7
- захворювання печінки	7
- захворювання нирок	7
- гінекологічні захворювання	5
- урологічні захворювання	3
Час появи інсульту	
- вдень	33
- вночі	63
Місце появи інсульту	
- вдома	56
- на вулиці	23
- на роботі	17
Обставини, за яких наступив інсульт	
- під час фізичного навантаження	28
- під час емоційного навантаження	16
- після прийому алкоголю	23
- без причин	29
Всього:	96

Захворюваність на мозковий інсульт у Велико-березнянському районі з розрахунку на 10 000 дорослого населення коливалася від 7,52 у 2000 році до 8,47 у 2004 році.

По Закарпатській області показник захворюваності на МІ за 2000-2004 роки коливався від 12,6 у 2000 році до 15,34 у 2004 році на 10 000 дорослого населення.

За останні 5 років у нашому районі мали місце 96 випадків МІ, із яких –25 (26%) геморагічних і 71 (74%) ішемічний. Частота ішемічного інсульту та крововиливу у мозок у чоловіків у 1,9 разу вища ніж у жінок. Так, МІ стався у 59 (62,6%) чоловіків та 37 (37,4%) жінок.

За віковою градацією нами виявлено, що МІ наступив до 46 років у 8(8,3%), 47-60 – 37(38,5%), 61-70 – 27(28%) і понад 70 років – 24(25%) хворих.

На МІ у районі захворіло 39(40,7%) робітників, 32(33,3%) службовці та 25(26%) селян.

Найчастішими факторами ризику МІ є артеріальна гіпертензія – 62(64,6%); церебральний атеросклероз – 42 (43,7%); захворювання серця – 29 (30,2%); шийний остеохондроз – 28 (29,2%) та їх поєднання.

До екзогенних факторів ризику слід віднести зловживання алкоголем – 41 (42,7%); зловживання чорною кавою – 30 (31,2%); куріння – 29 (29,8%) та ожиріння – 21 (21,8%).

Особливості харчування та професія суттєво не впливають на частоту МІ.

Дослідивши спадковість хворих на МІ, ми виявили, що у 26 (27,1%) із них батьки хворіли на гіпертонію та у 9 (9,4%) батьки перенесли інсульт. Велика частота серед супутніх соматичних хвороб – захворювань серця – 44 (46,7%) та органів дихання – 12 (12,5%).

У 33 (35%) хворих інсульт стався вдень і у 63 (65%) – вночі.

Інсульт наступив вдома у 56 (58,5%); на вулиці – 23 (23,7%) і на роботі – 17(17,8%) хворих.

Після фізичного навантаження у 28 (29,2%), прийому алкоголю в 23 (23,9%), психоемоційного стресу у 16 (16,7%) розвився МІ.

Такі фактори ризику, як ожиріння, часті психоемоційні стреси, цукровий діабет, метеорологічні фактори у меншій мірі впливають на частоту МІ.

За захворювання шлунково-кишкового тракту, урологічні та гінекологічні помітно не впливають на частоту МІ.

Висновки. 1. Захворюваність на МІ у Велико-березнянському районі значно нижча за середню по Закарпатській області. 2. Частота ішемічного інсульту в 2,8 разу вища за крововилив у мозок. 3. Чоловіки майже у два рази частіше хворіють на МІ. 4. На працездатний вік припадає 47%, а вікову групу 20-30 років – 4,2% мозкових інсультів. 5. Чіткої різниці у частоті МІ серед різних соціальних верств населення нами не виявлено. 6. Основними факторами ризику є артеріальна гіпертензія, церебральний атеросклероз та їх поєд-

нання. 7. Серед екзогенних факторів ризику МІ слід відмітити зловживання алкоголем, чорною кавою, куріння та їх поєднання. 8. Особливості харчування та професія суттєво не вплинули на частоту МІ. 9. Серед обставин, які безпосередньо

передували інсульту, ми виявили фізичне та емоційне перевантаження, прийом алкоголю. 10. Часто супутніми соматичними захворюваннями є хвороби серця та органів дихання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінничук С.М. Судинні захворювання нервової системи. – К.: Наукова думка, 1989. – 250с.
2. Вінничук С.М. Чи вдасться уповільнити ходу інсульту // Здоров'я України.- 2003. – №2. – С. 10.
3. Вінничук С.М. Мозковий інсульт: сучасні погляди на проблему та стратегію лікування // Мистецтво лікування. – 2004. – №5. – С.8-9.
4. Верещагин Н.В. Методи профілактики інсульту // Терапевтический архив, 1997. – Т.69. – С.63.
5. Яхно Н.Н., Штульман Д.Р. Острые нарушения мозгового кровообращения. – М.: Болезни нервной системы, 2003. – Т.1. – С.231-236.
6. Anderson D.C., Koller R.L. Гострий ішемічний інсульт // Медицина світу. – 1998. – Т.5, №5. – С.259.

SUMMARY

EPIDEMIOLOGY AND RISK FACTORS OF BRAIN INSULT IN A MOUNTAINOUS SUBREGION OF THE TRANSCARPATHIAN REGION

Turak Yu.A., Buletsa B.A., Turak K.Yu.

The article analyses the epidemiological peculiarities and risk factors of brain insults in a mountainous subregion of the Transcarpathian region (Zakarpattia). Arterial hypertension and cerebral atherosclerosis are the main risk factors. The highest rate of brain insults occurred between the ages of 47-60, the incidence being more frequent in males than in females.

Key words: the Carpathians, risk factors, epidemiology, brain insult